

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษารั้ครั้งนี้เป็นการศึกษาการปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กและสุขอนามัยของเด็กรวมทั้งสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เกิดโรคมือ เท้า และปาก อ้าเกอดอยเต้า จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15 แห่ง ใน 6 ตำบล ของอ้าเกอดอยเต้า จังหวัดเชียงใหม่ โดยเก็บข้อมูลระหว่างเดือนพฤษภาคม 2554 ถึง เดือนกรกฎาคม 2554 การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้การวิเคราะห์ 2 ลักษณะ ได้แก่การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ในส่วนของการสัมภาษณ์การปฏิบัติตัวของผู้ดูแลเด็ก และใช้สถิติเชิงพรรณนา ในส่วนของแบบสังเกตสุขอนามัยของเด็กและแบบประเมินสิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อ้าเกอดอยเต้า จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการปฏิบัติตัวของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อ้าเกอดอยเต้า จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 3 ข้อมูลสุขอนามัยเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อ้าเกอดอยเต้า จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อ้าเกอดอยเต้า จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 1 ด้านข้อมูลทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อ้าเกอดอยเต้า จังหวัดเชียงใหม่

ในอ้าเกอดอยเต้ามีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมดจำนวน 15 แห่ง มี 14 แห่ง ขึ้นตรงกับองค์การบริหารส่วนตำบล และ 1 แห่ง เป็นหน่วยงานภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบล รับเลี้ยงเด็กที่มีอายุระหว่าง 2 - 4 ปี จำนวนเด็กที่รับเลี้ยงทั้งหมด 698 คน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก	สังกัด	จำนวนเด็ก		จำนวน ผู้ดูแลเด็ก	ระดับการศึกษาของผู้ดูแลเด็ก			
		ชาย	หญิง		มัธยมศึกษา		อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี
					ตอนต้น	ตอนปลาย		
บ้านแอ่น	อบต.บ้านแอ่น	27	31	3	0	0	3	0
บ้านน้อย	อบต.บงตัน	27	28	3	0	0	1	2
บ้านบงตัน	อบต.บงตัน	26	34	3	0	0	3	0
บ้านหนองปู	อบต.บงตัน	30	30	3	0	0	2	1
บ้านคอยเต่า	อบต.คอยเต่า	33	18	3	0	0	1	2
บ้านฉิมพลี	อบต.คอยเต่า	10	20	3	0	0	2	1
บ้านไร่	อบต.คอยเต่า	26	20	3	0	1	1	1
บ้านถิ่นสำราญ	อบต.คอยเต่า	17	23	2	0	0	0	2
บ้านเกาะหลวง	อบต.โป่งทุ่ง	23	33	3	0	0	3	0
บ้านโป่ง	อบต.โป่งทุ่ง	27	15	3	0	0	2	1
บ้านโป่งทุ่ง	อบต.โป่งทุ่ง	19	18	2	0	1	1	0

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ (ต่อ)

ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก	สังกัด	จำนวนเด็ก		จำนวน ผู้ดูแลเด็ก	ระดับการศึกษาของผู้ดูแลเด็ก			
		ชาย	หญิง		มัธยมศึกษา		ประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง	ปริญญาตรี
					ตอนต้น	ตอนปลาย		
บ้านกองวะ	อบต.โป่งทุ่ง	5	3	1	1	0	0	0
บ้านแม่ตูป	อบต.โป่งทุ่ง	8	18	2	0	0	1	1
บ้านแม่วอนใต้	อบต.โป่งทุ่ง	15	18	2	0	0	2	0
เทศบาลตำบลท่าเตื่อ	เทศบาลตำบลท่าเตื่อ	51	47	10	0	0	5	5

จากผลการศึกษาพบว่าผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่พบมากที่สุดคือ 10 คน จำนวน 1 ศูนย์ (6.6%) จำนวนน้อยที่สุดคือ 1 คน จำนวน 1 ศูนย์ (6.6%) โดยส่วนใหญ่จะมีผู้ดูแลเด็กเล็ก 3 คน จำนวน 9 ศูนย์ (60.0%) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามจำนวนผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อมูล	จำนวน (N=15)	ร้อยละ
จำนวนผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		
1 คน	1	6.6
2 คน	4	26.8
3 คน	9	60.0
10 คน	1	6.6

ผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมดเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 - 40 ปี (76.1%) ซึ่งส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับอนุปริญญา/ปวส. (58.7%) และปริญญาตรี (34.8%) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่
จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ข้อมูล	จำนวน (N=46)	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	46	100.0
อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 20 ปี	1	2.2
21 – 30 ปี	7	15.2
31 – 40 ปี	35	76.1
40 ปีขึ้นไป	3	6.5
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	1	2.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	2	4.3
อนุปริญญา/ปวส.	27	58.7
ปริญญาตรี	16	34.8

เด็กที่เข้ารับการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเพศชายและเพศหญิงร้อยละเท่าๆ กัน และมีอายุ 2 ปี มากที่สุด (41.7%) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอคอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูล	จำนวน (N=698)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	346	49.6
หญิง	352	50.4
อายุ (ปี)		
2	291	41.7
3	214	30.7
4	193	27.6

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการปฏิบัติตัวของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาสามารถจำแนกประเด็นปฏิบัติตัวของผู้ดูแลเด็กได้ 3 ด้าน คือ การปฏิบัติตัวด้านอนามัยส่วนบุคคล การปฏิบัติด้านการดูแลเด็ก และการปฏิบัติด้านการดูแลความสะอาดในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การปฏิบัติตัวด้านอนามัยส่วนบุคคล

1.1 การล้างมือของผู้ดูแลเด็กตามกิจกรรมที่ทำในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การล้างมือ และการฝึกนิสัยการล้างมือของผู้ดูแลเด็กตามกิจกรรมที่ทำในศูนย์พัฒนาเด็ก โดยส่วนมากจะล้างมือก่อนและหลังทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้แก่ หลังจากพาเด็กทำกิจกรรมนอกอาคาร หลังจากการเล่นทราย หลังจากพาเด็กเข้าห้องน้ำ หลังการเปลี่ยนเสื้อผ้าที่เปื้อน ก่อนการจัดเตรียมอาหารว่างและอาหารกลางวันสำหรับเด็ก ก่อนขงนม เป็นต้น และในส่วน of กิจกรรมอนามัยส่วนบุคคลของผู้ดูแลเด็ก เช่น ก่อนรับประทานอาหารกลางวัน หลังจากการเข้าห้องน้ำ เป็นต้น ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“การล้างมือของคุณครูนะค่ะถ้าอยู่ในศูนย์เด็กนี่ก็ล้างคือสมมติว่าเราเข้าห้องน้ำเนาะ หลังจากเข้าห้องน้ำแล้วก็ล้างมือ ทำกิจกรรมกับละอ่อนเสร็จก็ล้างมือ การล้างมือนี้ก็จะพยายามทำให้อบอวยที่สุด เพราะว่าตอนดีเราอยู่กับละอ่อนนี่คือทุกอย่างดีทำกิจกรรมหรือว่าทำงานทุกอย่างมันก็ทำอยู่กับเชื้อโรค บางทีปาละอ่อนไปเล่นกลางสนามไปเล่นของเล่นเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ต้องล้างมือ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“ล้างนี่ก็อย่างว่าคุณครูจะได้เตรียมอาหารที่เนาะก็จะล้างก่อนเตรียมอาหาร ก่อนจะขงนมเพราะบางคนก็ยังกินขวดนมอยู่ ทุกครั้งดีแบบว่าละอ่อนบางคนดีชี้ชี้ชี้เหยยเขาเปลี่ยนเสื้อผ้าแห้งแล้วก็จะล้าง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 10)

“ส่วนมากจะล้างตอนอยู่กับละอ่อน เวลาปาละอ่อนลงเล่นกลางสนามเข้ามาในห้องก็ต้องล้างมือ อย่างปาละอ่อนคนนั้นเข้าห้องน้ำก็ต้องล้างมือ ล้างช่วงก่อนและหลังรับประทานอาหารครูก็จะปาละอ่อนล้างตัวก่อนไปกินข้าวเนาะ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 14)

ผู้ดูแลเด็กทั้งหมดไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการล้างมือ 7 ขั้นตอน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2545) ผู้ดูแลเด็กทั้งหมดล้างมือตามความสะดวกของแต่ละบุคคล และโดยส่วนมากในการล้างมือทุกครั้งจะมีการล้างมือด้วยสบู่ และมีบางส่วนที่ใช้เชมพู เจลล้างมือแบบไม่ใช้น้ำ และล้างด้วยน้ำเปล่า ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“บได้ล้างมือตามขั้นตอนอะหยั่งเจ้า ล้างก็คือว่าล้างปกติยังอี่ ล้างกับน้ำเปล่าดีนี่บมี เจลล้างมืออะหยั่งบางครั้งที่ล้างกับเชมพูอะอี่” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 8)

“ก่ส่วนใหญ่ก่ล้างด้วยสบู่ธรรมดาอะ จะหื้อมาล้างละเอียดตามขั้นตอนมันก่ไม่ใช่ นะอะ แต่ก่ล้างด้วยสบู่ล้างด้วยอะไรตลอดอย่างอี่ละ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 11)

“ล้างตามขั้นตอน 7 ขั้นกับได้ล้างตามนั้นเนาะ ก่ล้างเต้าตู่เนาะมันก่มีน้ำยาล้างมือ ใส่เจลอะหยั่งเก๊าะตีมันบ่ต้องล้างออก แล้วก่ล้างด้วยสบู่เจ้า” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 15)

1.2 พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมอาหารให้เด็ก

การจัดเตรียมอาหารสำหรับเด็กนั้นส่วนใหญ่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำการเปิดประมูล โดยผู้ที่ได้รับการประมูลทำอาหารส่วนใหญ่จะเป็นร้านอาหารหรือผู้รับเหมาทำอาหารบริเวณใกล้เคียงกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในบางศูนย์จะมีผู้มาประกอบอาหารในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะเป็นผู้ประกอบอาหารเป็นประจำในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีห้องครัวแยกเป็นสัดส่วน ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“จะมีแม่ครัวทำอาหารมาส่งจะเป็นคนดีเป็นประมูลทำอาหารได้จาก อบต.” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 7)

“มีคนประมูลฮับเหมาทำอาหารเป็นรายหัวกับตาง อบต. โดยคนฮับเหมาเก๊าะเป็นคนในหมู่บ้าน” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 8)

“อาหารของละอ่อนเป็นจะมีคนมาปรุงอาหารเป็นแม่ครัวประจำโฮงเขียนเลยจะปรุงสดๆเลยจะทำดีนี้ล้างดีนี้ผัดดีนี้สดๆเลย” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

วิธีการขนส่งอาหารที่ปรุงเสร็จจากผู้รับเหมาไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทั้งการเดินเท้ามาส่งอาหารและการขนส่งโดยรถยนต์ ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“เวลามาส่งเป็นก่จะใส่ภาชนะเป็นหม้อใส่รถยนต์มาส่ง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 4)

“คนยกกับข้าวเป็นเป็นคนในหมู่บ้านเป็นตั้งยกกับข้าวขายอยู่แล้ว พอตีร้านมันใกล้ก่เดินหิ้วหม้อมาเหยีย หมออย่างละอ่อนก่บใจหลายกับข้าวน้อยเดียว” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 5)

โดยการนำอาหารมาส่งให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นจะนำอาหารใส่ภาชนะต่างๆ มาส่งให้กับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น หม้อมีฝาปิด หม้อที่คลุมด้วยพลาสติก เป็นต้น ผู้ประกอบอาหารบางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะนำอาหารใส่ถุงพลาสติกมาส่งให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“มีผู้รับเหมาทำอาหารมาส่งจะมีทั้งกับข้าว ของหวาน ผลไม้เวลามาส่งจะเอาใส่หม้อมาแล้วจะมีพลาสติกหุ้มไว้” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 9)

“คนประมูลได้เป็นจะเอาอาหารมาส่งละเป็นก่จะมีภาชนะใส่เป็นหม้อเป็นถุงแหม ก่า ถ้าถึงเวลาอาหารละอ่อนเฮาก่ก่อยมาแกะถุง เปิดหม้อ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 10)

หลังจากผู้ประกอบอาหารนำอาหารมาส่งหรือประกอบอาหารเสร็จแล้วทั้งหมด ผู้ดูแลเด็กจะเป็นผู้ตักอาหารใส่ถาดอาหารให้กับเด็กด้วยตนเอง ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ครูก็จะมาตักอาหารใส่ถาดหลุมให้เด็ก เด็กก็จะนั่งกินถาดต่อคนช้อนตัวต่อตัว” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 11)

“ซุกสิบเฮ็ค โมงครูก่จะเป็นคนเตรียมอาหารหื้อละอ่อนก่จะตักใส่ถาดหลุมหื้อเจ้า”
(ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 12)

1.3 การตรวจสอบสุขภาพประจำปีของผู้ดูแลเด็ก

ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตรวจสอบสุขภาพประจำปีเพราะไม่มีเวลาไปรับบริการตรวจสอบสุขภาพโดยส่วนใหญ่จะไปสถานบริการสุขภาพเมื่อมีการเจ็บป่วยหรือมีการให้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เช่น การตรวจคัดกรองกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง การตรวจคัดกรองโรคมะเร็งเต้านมและมะเร็งปากมดลูกในสตรีกลุ่มเสี่ยงอายุ 30 ปีขึ้นไป เป็นต้น ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ตรวจเป็นประจำปีเลยก่บ่ได้ตรวจ ตรวจก่เมื่อเฮาบ่สบาย หยังไปหาหมอนี้ตรวจกะเจ้า ตรวจสอบสุขภาพประจำปีเหมือนหน่วยงานราชการจะอันบ่ได้ไปเจ้า” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 15)

“บ่ก่อยได้ล่ำไปเจ้า เพราะมันบ่ก่อยมีเวลาเนาะ ส่วนมากวันธรรมดาตีโฮงบาลเปิดก่ต้องอยู่กับละอ่อนจะไปแต่ๆก่เจ็บก่เมย์เต้าอันละเจ้า” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 13)

“ตรวจสอบสุขภาพประจำปีนี้บ่ได้ไปเจ้าจะไปก่พวกไปตรวจมะเร็งปากมดลูก ตรวจเบาหวานของอนามัยแต่สุขภาพโดยรวมนี้บ่ได้ตรวจ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 10)

ผู้ดูแลเด็กบางส่วนไปรับการตรวจสอบสุขภาพประจำปีโดยตลอด ซึ่งโดยมากจะไปรับการบริการกับสถานบริการสาธารณสุขในตัวเมือง และบางส่วนก็มีโรคประจำตัวซึ่งต้องไปพบแพทย์เป็นประจำ ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ได้ไปกะกะจะไปตรวจสอบสุขภาพตีโรงพยาบาล ส่วนมากหมอนจะนัดบ่อยมาก เพราะว่าคุณครูเป็น โรคความดันสูงส่วนมากก่จะนัดทุกสามเดือนครั้งกะว่าหกเดือนจะไปพบแพทย์ตลอดห้วงสุขภาพก่ลัวจะบ่สบายมาทำงานบ่ได้ละก่ห้วงละอ่อนตวย” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“คุณครูจะไปตรวจร่างกายทั่วไปทุกปี ตรวจเลือด ตรวจภายใน ตรวจทุกอย่างเนาะ ส่วนมากก็ไปตรวจโสตภพในเวียงอย่างนครพิงค์ ก็ดูแลสุขภาพร่างกายหือดีเต้าดีจะทำได้อ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 8)

2. การปฏิบัติด้านการดูแลเด็ก

2.1 การดูแลเด็กให้ล้างมือตามขั้นตอนให้สะอาด

การล้างมือในเด็กส่วนใหญ่จะมีการล้างมือก่อนและหลังการทำกิจกรรมแต่ไม่ได้ล้างมือตามหลัก 7 ขั้นตอน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2545) ที่ถูกต้อง โดยล้างมือก่อนรับประทานอาหารว่างและรับประทานอาหารกลางวัน หลังทำกิจกรรมนอกรอาคาร หลังจากเข้าห้องน้ำ และหลังจากทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง เช่น การวาดรูป การเล่นดินน้ำมัน เป็นต้น ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ละอ่อนนี้จะสอนตลอดเลยสมมติว่าเข้าห้องน้ำถ้าหนูเข้าห้องน้ำเสร็จหนูจะต้องล้างมือบางทีก็จะห้องเพลงข้างหนึ่งเพลงจบนะลูกและหลังทำกิจกรรมทุกอย่างเล่นดินน้ำมัน วาดรูป เล่นของเล่น เสร็จแล้วต้องล้างมือทุกครั้ง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“ส่วนมากจะเน้นเรื่องถ้าเข้าห้องน้ำต้องล้าง ละก่อก่อนกินข้าว กินอาหารว่าง หลังทำกิจกรรม ก่อนเข้าห้องก่ต้องล้าง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 6)

“จะล้างมือหลังจากตีเล่นสนามตางนอกเสร็จแล้ว ก่อนจะเข้าห้องก่ล้างมือ ก่อนตีจะกินข้าว ประเภทเล่นดินน้ำมันก่ล้างมือ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 12)

การล้างมือของเด็กโดยส่วนมากเด็กจะล้างด้วยสบู่เป็นส่วนใหญ่แต่จะมีบางส่วนที่ล้างด้วยน้ำเปล่าเพราะเด็กเล็กมักล้างฟองสบู่ไม่หมดและในบางกิจกรรมหากไม่สกปรกมากเกินไปก็จะล้างด้วยน้ำเปล่าธรรมดา ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ทุกครั้งจะมีสบู่วางไว้หือเลยละอ่อนก่ตั้งจะสู้หนูจะต้องฟอกสบู่ นะกะฟอกสบู่เสร็จหนูจะต้องล้างมือ เปิดน้ำเบาๆก่ล้างหือหมดเลย” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“เด็กจะล้างมือกับสบู่เพราะตรงก๊อกน้ำนี่จะมีสบู่วางไว้หือแต่ถ้าไปได้ลงสนามทรายก็จะหือล้างน้ำธรรมดา” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 7)

“ส่วนมากก็จะหือล้างกับน้ำเปล่าเนี่ยละเจ้า ล้างสบู่ละอ่อนจะล้างมือบ่หมดเนาะ ซักฟองก็มีกะฟองสบู่เต็มมือ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 9)

“เด็กๆส่วนมากก็จะล้างมือกับน้ำเปล่า เจลล้างมือ สบู่ อะหยั่งก่บ่มีเจ้า ก่ล้างธรรมดาเนี่ยเจ้า” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 13)

2.2 การดูแลความสะอาดของใช้ของเด็ก

ของใช้ของเด็กส่วนใหญ่ ได้แก่ อุปกรณ์ที่เด็กได้ใช้และได้สัมผัส เช่น ถาดอาหาร แก้วน้ำ ช้อนส้อม ขวดนม เป็นต้น ซึ่งการดูแลความสะอาดส่วนมากจะเป็นการทำความสะอาดโดยผู้ดูแลเด็ก ซึ่งผู้ดูแลเด็กจะเปลี่ยนกันทำหน้าที่ทำความสะอาดของใช้ต่างๆ โดยใช้น้ำยาล้างทำความสะอาดทั่วไป ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ครูจะเป็นคนล้างคนเดียวเจ้าเป็นหม้อถ้วย จ๋อน จาน ชาม ก่จะล้างน้ำยาธรรมดา” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 3)

“อย่าถาดหลุม จาน จ๋อน นี้ครูต้องล้างเองก่ล้างธรรมดาทั่วไปใส่น้ำยาซัน ไคดีดี ขายตำกาดบ้านเฮา ก่จะล้างน้ำยาแล้วก่ล้างน้ำเปล่าแยกเป็นสามกะละมังมันจะได้หมดยกบ่มี ฟองเนาะแล้วก่เอาใส่จันผึ่งแดดตากดีหลังห้องเรียน” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 6)

“ถาดอาหารนี้คุณครูล้างเองเจ้าเปลี่ยนเวรกันล้าง จ๋อนแก้วน้ำนี่ก่ล้างคนเดียวเจ้า ใส่น้ำยาล้างถ้วยทั่วไปเนี่ยแหละเจ้าล้าง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 14)

โดยบางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังมีเด็กที่ทานนมจากขวดนม โดยส่วนใหญ่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะไม่ล้างทำความสะอาดขวดนมให้แต่จะเก็บใส่กระเป๋ามาให้ผู้ปกครองกลับไปทำความสะอาดเอง เนื่องด้วยการทำความสะอาดขวดนมต้องได้รับการฆ่าเชื้อด้วยความร้อน เช่น การนึ่งหรือการต้ม เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กมีปัญหาในระบบทางเดินอาหาร ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ขบวนการนี้จะป้อเอามาโงงเฮียนเลยเจ้า แต่ถ้าน้องบางคนผู้ปกครองเป็นขอแต่ๆ เนาะก็จะป้อเอามาแต่บ่เมินต้องกินแก้วละ อย่างกินแล้วก็จะเก็บไว้ในกระเป๋าทือเป็นเอาไปล้างที่บ้านเพราะตื้นบ่มีน้ำฮ้อนเนาะเจ้าเนาะ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 2)

“อย่างขบวนการละอ่อนถ้าเค้ากินเสร็จแล้วครูก็จะล้างกับน้ำก่อนแล้วก็ทือเค้าเอาปิ๊กไปล้างบ้านแหม่ตือหนึ่ง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 8)

“ขบวนการนี้กินแล้วป็นจะมีมาหลายขวดเนาะ เฮาจะเก็บใส่กระเป๋าทือป้อแม่ป็นไปล้างคนเดียวเนาะเจ้า” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 15)

2.3 การจัดเตรียมอาหารและการรับประทานอาหารให้เหมาะสมกับเด็ก

การจัดเตรียมอาหารสำหรับเด็กส่วนใหญ่ผู้ดูแลเด็กจะเป็นผู้กำหนดเมนูอาหารร่วมกับคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ปกครองเด็ก เป็นต้น จากนั้นจะส่งเมนูอาหารให้ทางนักวิชาการฝ่ายศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูอีกครั้ง หลังจากนั้นจะส่งไปให้ผู้ประกอบอาหารที่ประมูลได้รับเมนูไปทำอาหารมาส่งให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเมนูอาหารในแต่ละวันต้องเหมาะสมกับเด็กถูกต้องตามหลักโภชนาการ ครบทั้ง 5 หมู่ และต้องมีผลไม้หรือของหวานทุกมื้อ ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ด้านโภชนาการก็จะดูทุกวันต้องมีผลไม้ ผักสีเขียว มีหมู ฝึกทอง แครอทต้องมีทุกวัน เมนูอาหารนี้จะมีสามคนช่วยกันคือ นักวิชาการ ผู้ฮับเหมา ผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็กนี้ จะฮู้ว่าอาหารนี้ละอ่อนมักกินเกาะเฮาต้องเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ บ่ฮ้อนซำกันนะคะในหนึ่งอาทิตย์จะมีห้าอย่าง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“เมนูอาหารนี้คุณครูจะเป็นคนกำหนดเองร่วมกับผู้ปกครองอย่างวันนี้กินต้มจืด แดงคุณครูจะเขียนว่าทือใส่อะหยั่งผ้อง แล้วก้ออาหารนี้จะมะทือซำกันในแต่ละวัน อย่งไปอาทิตย์หนึ่งต้องมีสักครั้งสองครั้ง ผลไม้นี้มีทุกวัน ตะก่อนจะมีของหวานแต่บะเดี้ยวขอเป็นผลไม้หมดเลยเจ้า” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 2)

“อาหารนี้ทางศูนย์จะเป็นคนกำหนดเมนูเองร่วมกับคณะกรรมการของศูนย์ โดยต้องเป็นเมนูที่ครบทั้งห้าหมู่ ผลไม้ก็ต้องทุกมื้อ ที่สำคัญคือความสะอาดต้องกำชับผู้รับเหมาในเรื่องนี้ตลอด แต่ที่ผ่านมาก็ยังไม่มีเด็กป่วยจากการอาหารของศูนย์” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 11)

ในส่วนของนมในส่วนใหญ่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้จัดซื้อมาให้กับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีทั้งนมถุงและนมกล่อง ส่วนเด็กเล็กที่ยังทานนมจากขวด ผู้ปกครองจะเป็นผู้เตรียมนมผงมาให้ผู้ดูแลเด็กชงให้ทาน ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ที่นี่ละอ่อนจะได้กินนมถุงวันละครึ่งโดยหน่วยงานจะเป็นคนจัดซื้อเอง ถ้าโฮงเสียนปิดเทอมก็จะมินม โรงเรียนตีเป็นกล่องแจกซื้อไปกินที่บ้าน” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 2)

“อย่างนมผงนี้ผู้ปกครองจะเป็นคนเตรียมมาแล้วครูปี่เลี้ยงจะเป็นคนชง นมถุงนี้ต่างอบต. เป็นจะเป็นคนจัดสรรซื้อคนเดียวเจ้า” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 15)

2.4 การป้องกันการเกิดโรคมือ เท้า และปากในเด็ก

การดำเนินการเมื่อเกิดโรคมือ เท้า และปากในเด็กของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ เมื่อเกิดโรคมือ เท้า และปาก ซึ่งมีการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานสาธารณสุขโดยตลอด ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“เคยได้ปิดตอนที่อยู่ศูนย์เก่าก่อนดีเป็นจะแบ่งศูนย์นี้ ตอนนั้นนี่ละอ่อนมีตุ่มตามง่ามมือบ่าคยบได้ถึงเท้าถึงปาก ละก่ปิดก่เลยได้ล้างศูนย์ อบต.เป็นก่ใจรดดับเพลิงมาล้าง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 5)

“พอเป็นนี่ต่างหมอนามัยกับ โสบบาลเป็นเอาน้ำยามาหื้อก่เอาของเล่นออกมาล้างหมคอย่าง โรคมือ เท้า ปาก นี่ละอ่อนเคยเป็นมาแล้วเนาะจะเป็นตุ่มแต่ก่บ่ถึงขั้นเรื้อรังกำลังจะเป็นตุ่มแดงๆครูก่ส่งเรื่องมายังอนามัยหมคเป็นก่บ่บอกหื้อปิดทางศูนย์ก่ปิดไปสองอาทิตย์” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 7)

“ปีที่แล้วศูนย์ก็ได้ปิดเต๊นท์หนึ่งปิดห้าวันกะว่าเจ็ดวันจำไม่ได้ เพราะว่าละอ่อนดีศูนย์มันเป็นตุ่มละกักกันแล้วป๊อแม่มากไปโงบบาล ก่เลยรู้ว่าเป็น โรคปากเปื่อยเท้าเปื่อย ตางอบต.กได้มาฆ่าเชื้อ มาพ่นคลอรีนหื้อสามวันกะว่าห้าวันจำไม่ได้ละ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 12)

“ปีที่แล้วนี้มีเด็กป่วยด้วย โรคมือเท้าปากกะแต่ปีนี้ยังไม่มี ปีที่แล้วนี้ปิดศูนย์ยาวเลย โดยตอนที่เด็กเป็นนี้เด็กมีไข้ก่อนแล้วเค้าก็เริ่มมีแผลขึ้นตอนแรกครูก็ยังไม่รู้ก็คิดว่าเด็กเป็นไข้ธรรมดา พอคิมิเด็กอีกคนหนึ่งเค้าเป็นแล้วผู้ปกครองพาไปโรงพยาบาลแล้วพ่อแม่บอกว่าเด็กเป็นจากนั้นก็เลยเริ่มสังเกตเด็ก ตอนปิดศูนย์นี้ครูพี่เลี้ยงต้องมาช่วยกันล้างโดยใช้คลอรีนผสมน้ำเปล่าฉีดพ่นในศูนย์และแ่งของเล่นในคลอรีน” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 11)

2.5 การดำเนินเมื่อเกิดโรคมือ เท้า และปากในเด็ก

เมื่อเด็กมีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคติดเชื้อ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีการแยกเด็กด้วยวิธีที่เหมาะสมกับโรค อาทิ การแยกเด็กที่ป่วยด้วยโรคติดเชื้อออกจากกลุ่มเด็กปกติ การขอความร่วมมือผู้ปกครองในการแยกเด็กที่ป่วยด้วยโรคติดเชื้อไว้ที่บ้าน และการคัดกรองเด็กก่อนที่จะขึ้นรถนักเรียน โดยผู้ดูแลเด็กเป็นผู้คัดกรอง เป็นต้น เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ส่วนตัวละอ่อนนี้ถ้าเป็นเด็กตีมากับรถตู้ของศูนย์ รถแต่ละคันจะมีครูนั่งประจำ ครูก็จะสังเกตดูอาการของเด็ก สอบถามผู้ปกครองก่อนขึ้นรถคนไหนตีมีไข้หรือบ่นสบาย คุณครูจะวัดไข้ด้วยปรอทวัดไข้ตีมีประจำรถตู้ทุกคันตีไปฮับเด็ก ถ้าคนใดมีไข้ก็บ่ได้ขึ้นรถคือต้องอธิบายหื้อผู้ปกครองฟังถ้าไปโรงเรียนกะจะติดเพื่อนๆเนาะแต่ถ้าเป็นเด็กตีผู้ปกครองมาส่งคุณครูประจำวันก็จะเป็นคนสกรีนเด็กเอง แต่ถ้าคนไหนมาแล้วบ่นสบายกะจะโทรบอกผู้ปกครองมารับกลับทันที” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“กะจะบอกถ้าน้องคนใดบ่นสบายขอฮื้อหยุดมาโงงเขียน เอาว่าจนหายละก่ก้อยมา สักห้องลูกเมื่อยก่เอามาหยัดไว้ตีเฮว่าบ่มีเวลาอย่างว่าหาเจ้ากินค่าจะไปฝากกับไฟก่บ่มีไฟพอหื้อ แต่เป็นก่จะเอายามาตวย ละก่จะแยกห้องละอ่อนเวลานอนก่แยกนอนกับละอ่อนตีบ่เป็นหยั่ง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 2)

“หลังจากมีเด็กในศูนย์เป็นโรค มือ เท้า ปากหลังจากนั้นมาราก็เริ่มสังเกตในเด็ก คนไหนที่มีอาการเข้าข่ายก็พยายามแนะนำให้ผู้ปกครองพาไปหาหมอก่อนถ้าคือไม่ใช่ก็ โอเคแต่ถ้าใช่ก็คือให้เด็กเข้าหยุดไปก่อนยกเว้นกรณีที่เราไม่รู้จริงๆเป็นไปแล้วก็จะถึงขั้น ปิดศูนย์กัน” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 11)

2.6 การใช้ถุงมือเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคมือ เท้า และปาก

การใช้ถุงมืออเนกประสงค์สีขาวซึ่งเป็นถุงมือที่มีใช้ในการตรวจโรคเป็นถุงมือ ชนิดไม่ปราศจากเชื้อ ซึ่งจะใช้ในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรคในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่ง โดยส่วนใหญ่จะมีการใช้ถุงมือค่อนข้างน้อย บางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการใช้ถุงพลาสติกแทนถุงมือใน การหยิบจับสิ่งสกปรก แต่ส่วนใหญ่จะไม่มีถุงมือประจำศูนย์เมื่อมีเหตุที่จำเป็นต้องใช้ก็จะได้รับ สนับสนุนจากหน่วยงานสาธารณสุขหรือการจัดซื้อจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังมีผู้ให้ข้อมูล ที่ว่า

“บ่เคยมีใจเลยเจ้า ก่ถ้าจำเป็นก่จะขอไปตางอนามัยแต่ก่บ่เคยได้ขอเนาะเพราะ มันก่มีความจำเป็นจะได้ใจได้” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 7)

“ถุงมือนีบ่ได้ใจกะจะใจถุงพลาสติกเนี้ยกะสวมมือหยิบจับอย่างละอ่อนนี่กะเหยียว กะ แต่ก่เคยขอหื้อตาง อบต.เป็นซื่อไว้เหมือนกันนะ เป็นก่ว่าจะจัดซื้อหื้อ เพราะว่ามันก่ จำเป็นเหมือนกันเนาะ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 10)

แต่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งใช้สำหรับการทำความสะอาดบริเวณศูนย์ ได้แก่ ถุง มือยางสีส้มดำสำหรับใช้ในการทำความสะอาดห้องน้ำ ซึ่งบางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอุปกรณ์ในการ ป้องกันเชื้อโรคครบถ้วน เช่น รองเท้าบูท ผ้ากันเปื้อนแบบพลาสติก เป็นต้น ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“จะเจ็ดดูทำความสะอาดห้องเรียนกะว่าจะล้างห้องน้ำนี่กะจะใส่มิทั้งถุงมือดีสีขาวๆ ละก่ถุงมือสีส้มมีผ้ากันเปื้อนแบบพลาสติก รองเท้าบูทมีครบทุกอย่างเลยเจ้า” (ผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“ได้ใช้กะเจ้าส่วนมากจะใช้เวลาจะหุบจะจับสิ่งดีมันสกปรกอย่างผ้าจี๊ผ้าเยียวละอ่อน กะว่าจะเป็นการเก็บขยะไปขว้างเปลี่ยนถุงขยะใหม่นี้ไว้ตลอด อย่างถ้าล้างส้วมกะจะเป็นถุงมือสีส้มกันน้ำยาล้างห้องน้ำก็คมือเนาะ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 5)

2.7 การใช้ผ้ากันเปื้อนสำหรับเด็ก

การใช้ผ้ากันเปื้อนสำหรับการเช็ดน้ำมูก น้ำลาย หรือสารคัดหลั่งต่างๆ ในเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งจะขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้เตรียมผ้ากันเปื้อนสำหรับเด็กแต่ละคนเอง แต่บางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดเตรียมผ้ากันเปื้อน โดยแจกให้ผู้ปกครองลัดติดกับเสื้อเพื่อความสะดวกในการใช้ ผ้ากันเปื้อนจะไม่ใช้ร่วมกันเพื่อป้องกันการติดเชื้อและการแพร่กระจายเชื้อในเด็ก ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ผ้ากันเปื้อนของเด็กๆนี้ทางศูนย์จะมีแจกหื่อนะคะเป็นของใครของมันจะฮ้อยคอมอาจจะเหน็บเข็มกลัดค้แล้วแต่ผู้ปกครองแต่จะบ่ไว้ของร่วมกัน ผ้านี้จะไว้ของใครของมัน โดยเฉพาะ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“คุณครูจะพยายามให้ผู้ปกครองเตรียมผ้าเช็ดน้ำมูกน้ำลายของใครของมันมาจะมัดฮ้อยคอหรือว่าจะเหน็บเข็มกลัดติดเสื้อมายังไงก็แล้วแต่ผู้ปกครอง เพราะไม่ยอมให้ใช้ผ้าร่วมกันกลัวเด็กจะติดโรคกัน คนหนึ่งไม่สบายเช็ดให้อีกคนเดียวก็จะติดกันไปทั้งศูนย์” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 10)

“ผ้าเช็ดน้ำมูกน้ำลายนี้จริงๆกะแนะนำผู้ปกครองเนาะหื้อมัดใส่คอลูกมาเลย บ่ฮ้อยกะเรียมใส่กระเป๋าถ้าใฝ่เป็นหวัดเป็นไอก็กลัวจะเอามาติดเปื้อนถ้าใฝ่พื้นเดียวกัน” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 13)

ในบางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการใช้กระดาษชำระในการทำความสะดวกให้กับเด็กแทนการใช้ผ้ากันเปื้อน เพื่อความสะดวกในการใช้และเป็นการป้องกันการติดเชื้อและการแพร่กระจายเชื้อในเด็ก เนื่องจากกระดาษชำระสามารถทิ้งขยะได้ทันที ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ละอ่อนเขามีน้อยเนาะคุณแลสะควอยู่กัจะใจักระคายเจ็ดหื้อเป็นส่วนใหญ่ละอ่อนบได้น้ำมูกไหลตั้งวันนะ อย่างกินข้าวเสร็จถ้าเบ็อนกัจะหื้อไปล้างหน้าล้างตาเปลี่ยนผ้าใหม่ละกัมานอน” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 4)

“ศูนย์นี้จะใจักระคายทึชชู้เป็นส่วนใหญ่จะมาใจัผ้าผืนเดียวเจ็ดกัจะโคอยู่เนาะถ้าเป็นละอ่อนตี้น้อยๆจะมีบางคนที่ป้อแม่เป็นมัดคิคคอกมาควยละกัมีมาเปลี่ยนหลายๆผืน” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 6)

“ผ้าตีศูนย์นี้กัจะใจัรวมนะคะแต่ส่วนมากจะใจักระคายทึชชู้มากกว่า เจ็ดแล้วกัขว่างไปเลยเนาะแล้วคุณครูกัไปล้างมือฮื้อสะอาดฮื้อ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 9)

บางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการใช้ผ้ากันเปื้อนสำหรับเด็กร่วมกันโดยส่วนมากจะใช้ผ้าผืนเดียวกันทั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ก็มีคำแนะนำให้ผู้ปกครองเตรียมผ้ากันเปื้อนมาด้วยทุกครั้งที่น่าเด็กมาเข้ารับการศึกษาที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ส่วนใหญ่มัมีหрокคะจะมาเกียมผ้าเจ็ดหน้าครูกัเลยต้องซื้อผ้าไว้สำหรับเจ็ดน้ำมูกนำลายกัอย่างว่าเนาะผืนเดียวเจ็ดหลายคน” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 3)

“ศูนย์กับมีคนโคฮื้อยคอกมาสักเดือนะเจ้าละอ่อนจะใจัผ้าของศูนย์เจ็ดคนนั้นคนนีเนาะ กับเกยหันไผ่เป็นหยั่งนะแต่คุณครูกัเกยบอกป้อแม่ละอ่อนเหมือนกันหื้อเกียมมาถ้าฮื้อยกัลูกตัวสะอาด” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 7)

3. การปฏิบัติด้านการดูแลความสะอาดในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.1 การดูแลความสะอาดของเล่นเด็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่จะมีการดูแลความสะอาดของเล่นโดยตลอด โดยมีการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ ผงซักฟอก และน้ำยาล้างจานมาใช้ในการทำความสะอาด โดยของเล่นส่วนใหญ่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะเป็นของเล่นที่เป็นไม้หรือพลาสติกที่ทำความสะอาดได้ง่าย เช่น ดาบสติกไม้ ตัวต่อ เป็นต้น แต่หากเป็นของเล่นที่เป็นผ้า เช่น ตุ๊กตา ก็จะนำมาผึ่งแดดเพื่อฆ่าเชื้อโรค ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ของเล่นดีนี่ก็จะเป็นพวกตัวบล็อกไม้ ตัวต่อ ตุ๊กตาต่างๆเนาะ เขาก็จะทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อตลอดจะทำสองสัปดาห์ครั้ง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“ของเล่นนี้คุณครูจะเอาไปตากแดดนะกะถ้าเป็นตุ๊กตาผ้าเนาะแต่ถ้าเป็นพลาสติกก็จะใช้น้ำยาเช็ดล้างแล้วก็จะซัก เช็ด ถูล้างน้ำเปล่าหมดรอบแล้วก็จะเอาไปตากแดดหือแห้ง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 9)

“ของเล่นส่วนมากที่ล้างน้ำเปล่าเข้ามันสกปรกนั้ๆก็ขัดด้วย ของเล่นตางนอกนี้บ่ค่อยได้ล้างเต้าใดแต่ถ้าเป็นของเล่นในห้องที่เป้นบล็อกเป็นตัวต่อนี้ล้างกะ บางทีก็เจ้ น้ำเปล่าบางทีก็แจ้คลอรีนดีได้มาจากตางอนามัย” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 12)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งนอกจากมีของเล่นด้านในอาคารแล้วยังมีของเล่นบริเวณสนามนอกอาคาร แต่โดยส่วนใหญ่ก็ยังมีการดูแลทำความสะอาดแต่ไม่บ่อยครั้งนักแต่จะเป็นการล้างด้วยน้ำเปล่าหรือเพียงแค่การเช็ดถูเท่านั้น ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“อย่างของเล่นกลางแจ้งนี้พอเด็กเจ้ดน้ำเปล่าเนี่ยนะเจ้ แต่บ่บ่ใจบ่อยครั้งนะเจ้แต่ ว่าก็ยังได้เจ้ค้อยู่พ่องเจ้” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 15)

บางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไม่ได้มีการทำความสะอาดของเล่นแต่จะทำได้เพียงจัดเก็บให้เป็นระเบียบเท่านั้น ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ของเล่นส่วนมากบ่ได้เกยทำความสะอาดสักเตื่อถ้าจะเอามาเจ้ น้ำขัดล้างนี้บ่เกย ส่วนใหญ่ก็จะเก็บใส่ตระกร้าหือเป็นระเบียบปิดกวาดเหี้ยจะล้างนี้บ่เกยทำ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 7)

ในบางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะให้เด็กมีส่วนร่วมในการช่วยทำความสะอาดของเล่นเพื่อที่จะปลูกฝังนิสัยรักษาความสะอาดสิ่งของของตนได้ใช้ และเป็นการทำให้เด็กรู้จักรักษาส่ิงของไม่ทำให้เกิดความเสียหาย ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ของเล่นนี้จะสอนหือละอ่อนเก็บหือเป็นตีแล้วก็จะหือละอ่อนมีส่วนร่วมในการล้างตวย กจะช่วยกันทำความสะอาดเดือนละครั้งกจะใจฟังซักผ้าผึ่งน้ำยาล้างงานหือละอ่อนกจะได้อู้ว่าเล่นแล้วจะต้องซักขาของจะใด อย่างสักผองเอาคินน้ำมันไปยัดค้ำหือตัวต่อเวลาเค้าจะล้างเค้ากต้องงัดเอาออกทีนี้เค้าจะอู้ว่าถ้าทำจะอู้จะทำหือเค้าลำบากต้องมะเอาออกเค้ากจะบยะเหมลละ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 2)

3.2 การดูแลสภาพพื้นผิวโดยทั่วไปรวมทั้งเครื่องนอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การดูแลความสะอาดพื้นผิวโดยทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็จะมีการใช้ยาฆ่าเชื้อหรือน้ำยาถูพื้นที่สามารถกำจัดสิ่งสกปรกได้เป็นอย่างดีโดยส่วนใหญ่ทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ดูแลเด็กจะเป็นผู้ทำหน้าที่ทำความสะอาดพื้นผิวทั้งหมดภายในตัวศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีการแบ่งเวรผลัดเปลี่ยนกันทำความสะอาด ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ตอนเย็นกวันจะใจน้ำยาฆ่าเชื้อเจ็ดศูนย์ทำความสะอาดคหือ กจะเปลี่ยนเวรกันยะวันนี่เป็นเวรเสา วันพรุ่งเป็นเวรเหมคนหนึ่งกจะสลับกันไป แต่โดยส่วนใหญ่แล้วกจะทำหือสะอาดเพราะละอ่อนยังน้อยเสาก่ห้วงเค้า” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 3)

ในส่วนของเครื่องนอนของเด็กนั้นผู้ปกครองจะเป็นผู้เตรียมมาให้เด็ก แต่ก็มียางแห่งที่ทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการบริจาคจากองค์กรเอกชนหรือการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ทุกวันศุกร์ผู้ปกครองต้องนำไปซักความสะอาดเองที่บ้านแล้วนำกลับมาใหม่ในวันจันทร์ ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ตื่นอนนี่มีคนเป็นอนุเคราะห์ผ้ามาหือเสาก่เอาไปตัดผืนละสิบห้าบาทแล้วก่หมอนนี่ก่เป็นของศูนย์เด็ก เสากจะหือผู้ปกครองมีส่วนร่วมหือเป็นเอาไปซักกวันศุกร์ วันจันทร์ก่เอามาใหม่ “ (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 2)

“ตื่นอนนี่ป้อแม่เค้าจะเตรียมมาจากบ้านตื่นอนนี่สักผองก่เอาปิ๊กสักผองก่บได้เอาปิ๊ก เพราะว่าย่าละอ่อนน้อยนี่จะเยียวใส่ตื่นอนป้อแม่กจะต้องปิ๊กเอาไปซักละก่เปลี่ยนผืนใหม่มา แต่ถ้าละอ่อนใหญ่ถ้าบ่เยียวก่บได้เอาปิ๊กจะเอาปิ๊กก่วันศุกร์ปุ่น” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 4)

“ตื่นนอนละอ่อนนี้วันศุกร์ก็จะหื้อเอาปิ๊กบ้าน ตื่นนอนนี้มีคนเป็นเอามาบริจาคว่าง เป็นเอาละอ่อนมาฝากบอกว่ามีตื่นนอนหื้ออย่างบางคนป้อแม่ก็จะหื้อมา แต่ป้อแม่ต้องเอาไปซั๊กเองทุกอาทิตย์” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 14)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางศูนย์เมื่อเด็กมีการปัสสาวะใส่ที่นอนผู้ดูแลเด็กจะทำการเปลี่ยนผืนใหม่ให้เด็กและผู้ดูแลเด็กจะให้ผู้ปกครองนำกลับไปซั๊กที่บ้านพอวันรุ่งขึ้นก็นำผืนใหม่มาเปลี่ยน ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ภายในศูนย์เด็กปิ่นนี้จะใช้ผ้าจุ่มน้ำยาคลอรีนเจ็ดส่วนตื่นนอนของละอ่อนนี้ตาง อบต.เป็นซื่อหื้อเนาะแล้วก้เขียนจื่อเป็นของเด็กคนนั้นๆถ้าสมมติแกล่ใส่ตื่นนอนครูจะหื้อเอาปิ๊กบ้านเลยป้อแม่เป็นจะเอาไปซั๊กเองถ้าบ่หื้อจะหื้อเอาปิ๊กไปซั๊กทุกวันศุกร์ตลอด” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 8)

“ที่นอนนี้จะเป็นของโรงเรียนคะทุกวันศุกร์ก็จะให้เด็กเอาไปให้ผู้ปกครองซั๊กที่บ้านทุกอาทิตย์ แต่ถ้าคนไหนใส่ที่นอนก็จะให้เอากลับเย็นนั้น แล้วพรุ่งนี้เช้าก็ให้พ่อแม่เตรียมผืนใหม่มาเปลี่ยนแทนผืนเก่าที่เอากลับไปซั๊ก” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 11)

ในบางศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการใช้เตียงนอนเพื่อสุขภาพเป็นเตียงนอนพลาสติกที่มีความยืดหยุ่นสูง ผู้ดูแลเด็กจะเป็นผู้ทำความสะอาดเองทุกอาทิตย์โดยการล้างทำความสะอาดหรือการเช็ดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคและนำมาผึ่งแดดไว้ ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ตื่นนอนของตางศูนย์จะบ่ใช้ตื่นนอนฝ้านะคะจะเป็นเตียงพลาสติกดียืดหยุ่นง่ายบ่มีหมอน เด็กจะนอนราบลงไปเลยเป็นเตียงนอนเพื่อสุขภาพ และก้ทำความสะอาดง่ายโดยเตียงนี้จะมีจื่อติดของใครของมัน ถ้าออกไปก้เปลี่ยนหื้อคนใหม่ได้ การทำความสะอาดก้จะล้างช่วงเสาร์อาทิตย์ให้ผิงซั๊กฟอกเนี้ยกะซัดล้าง แล้วก้ผิงแดดแต่ถ้าบ่ได้ล้างก้จะใช้ผ้าจุ่มน้ำยาฆ่าเชื้อเจ็ดกู่ทำความสะอาด” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

3.3 การทำความสะอาดห้องน้ำและโถสุขภัณฑ์

การทำความสะอาดห้องน้ำและ โถสุขภัณฑ์ทุกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ดูแลเด็กจะเป็นผู้ทำความสะอาดด้วยตนเอง โดยจะมีการสับเปลี่ยนเวรในการทำความสะอาด ส่วนใหญ่จะทำความสะอาดวันละ 3 เวลา คือช่วงเช้า ช่วงกลางวัน และช่วงเย็น ก่อนเปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในช่วงเย็น ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ดูแลเด็กยังต้องคอยดูแลความสะอาดในการใช้ห้องน้ำของเด็กเพราะเด็กบางคนยังเล็กการกดชักโครกหรือการราดน้ำยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ห้องน้ำที่นี่จะเปลี่ยนกันล้างนะคะคุณครูจะมีเวรขึ้นบอร์ดไว้ว่าวันนี้เป็นเวรใผ่นี่จะໃ้ชักโครกทั้งหมดเป็นชักโครกขนาดเล็กสำหรับเด็กแต่เสายังต้องตวยไปผ่อทุกครั้ง เวลาละอ่อนเข้าห้องน้ำบางครั้งเด็กก่บกดชักโครกครูก่ต้องตามมากดหื้อ แต่ห้องน้ำนี้จะทำความสะอาดบ่อยนะคะช่วงเช้า ช่วงกลางวัน และก่อนปิดศูนย์เพื่อตีจะเตรียมไว้สำหรับเจ้าวันต่อไป” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 1)

“ห้องน้ำนี้ครูเปลี่ยนเวรกันล้างจะต้องรับผิดชอบไปเลย ก่จะล้างทุกวันทั้งวัน ก่ใ้ น้ำยาล้างห้องน้ำทั่วไป ก่ว่าจะเป็นแพ็บก่มีบางครั้ง” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 6)

“ห้องน้ำนี้คุณครูทำความสะอาดทุกวันคะ เช้า กลางวัน เย็น ก็ใ้ น้ำยาล้างห้องน้ำ ปกติเนี้ยคะล้าง โดยจะเปลี่ยนกันล้างและการล้างแต่ละครั้งก่จะล้างใ้สะอาดที่สุดไม่ให้มีกลิ่นเพราะฉี้เด็กนี้จะกลิ่นแรงต้องหมั่นตามไปคู่ว่าเค้าราดน้ำใหม่บางทีเด็กเล็กมากเคื่ก่ยังทำไม่เป็น” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 11)

โดยในการล้างทำความสะอาดห้องน้ำบางแห่งจะใ้ น้ำยาล้างห้องน้ำแต่บางแห่งจะใ้ ผงซักฟอกแทน ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

“ฮื่งน้ำนี้จะล้างตอนเมื่อเจ้า ตอนเมื่อตอน ละก่ตอนเย็นของกู่วัน คุณครูก่จะเป็นคนล้างคนเดียวผลัดกันสองคนเนาะ ล้างก่ใ้ น้ำยาล้างฮื่งน้ำผ่องน้ำ ผงซักฟอผ่องเจ้า” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 3)

“ฮ่องน้ำ โถส้วมนี่คุณครูจะล้างเองเปลี่ยนเวรกันล้างล้างกั้ให้น้ำยาล้างห้องน้ำ
ธรรมดาเนี่ยละเจ้าอย่างเวลาที่ล้างก็จะพยายามล้างที่บ่อยที่สุด อย่างละอ่อนไปเข้าฮ่องน้ำ
นี่ต้องตวยไปผ่อบางครั้งเค้าก็บ่ราคน้ำเขาต้องตวยไปราดอ้อ”(ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ศูนย์ที่ 9)

“ฮ่องน้ำ โถส้วมนี่ครูจะเป็นคนล้างเองเปลี่ยนเวรกัน อย่างวันนี้เจ้าล้างฮ่องน้ำ
หมคนก่ต้องล้างด้วย หมคนก่เฝ้าละอ่อนนอนสลบเวรกัน อย่างฮ่องน้ำนี้ให้น้ำยาล้าง
ฮ่องน้ำกับผงซักผ้าล้าง ล้างตอนเมื่อตอนกับเมื่อแลงเกี่ยมไว้วันทุกเนาะ” (ผู้ดูแลเด็กศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 14)

3.4 การจัดการเสื้อผ้าสกปรกเปื้อน

เสื้อผ้าที่มีการเปื้อนจากสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ นั้น โดยส่วนใหญ่หากเป็นการเปื้อน
ปัสสาวะผู้ดูแลเด็กจะทำการซักหรือตากผึ่งแดด พอในช่วงเย็นก็จะเก็บใส่กระเป๋าคำให้ผู้ปกครองนำ
กลับไปทำความสะอาดที่บ้านอีกครั้ง แต่หากเป็นเสื้อผ้าที่เปื้อนอุจจาระจะล้างอุจจาระออกแล้วจะ
นำเสื้อผ้าใส่ถุงให้ผู้ปกครองนำกลับไปทำความสะอาดเองที่บ้าน และหลังจากการทำความสะอาด
เด็กแล้วก็จะเปลี่ยนเสื้อผ้าชุดใหม่ที่เด็กเตรียมมาจากบ้าน ดังมีผู้ให้ข้อมูลที่ว่า

ถ้าอีนี่จะเอาไปล้างแล้วซักทำความสะอาดหื้อ ถ้าเป็นเมื่อแลงบ่แห้งเต๋อกจะเอา
ใส่ถุงฮื่อป้อมแม่เป็นไปจัดการต่อ แต่ถ้าซักตากแล้วเอามัดใส่ถุงฮื่อเป็นกลับบ้านไปซัก
เองเนาะเจ้า (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 2)

ถ้าละอ่อนเขี้ยวเนี่เฮาจะแก้ออกแล้วก่เอาใส่ถุงไว้หื้อป้อมแม่เค้าแล้วก่ยัดใส่ใน
กระเป๋าคำไว้ ป้อมแม่เค้าตั้งเกี่ยมผ้ามาเปลี่ยนหื้อลูกเค้าหลายชุดเนาะ (ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กศูนย์ที่ 4)

ถ้าหากเด็กนี้หรือฮื่อใส่เสื้อผ้าคุณครูก็จะซักผ้าให้เองเหมือนกันกะ ล้างแล้วก็ซักตาก
แดดไว้ให้ อย่างที่นี้ก่อนจะนอนเด็กจะล้างหน้าแปรงฟันเสร็จแล้วก็เปลี่ยนเสื้อผ้าชุด
ใหม่ที่เตรียมมาแล้วเค้าก็จะหลับตื่นขึ้นมาเค้าก็จะล้างหน้าทาแป้ง ทุกวันนี้ตอนเช้าเค้าจะใส่
ฟอร์มโรงเรียนมาหมดหลังจากเที่ยงไปเด็กหลับตื่นขึ้นก็จะเป็นชุดใครชุดมันเตรียมมา
(ผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศูนย์ที่ 11)

ส่วนที่ 3 การประเมินสุขอนามัยของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สำหรับสุขอนามัยของเด็กในด้านการรับประทานอาหาร พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ให้เด็กล้างมือก่อนรับประทานอาหาร (86.7%) และส่วนใหญ่ล้างมือด้วยน้ำ (76.9%) ในการรับประทานอาหารของเด็ก พบว่าเด็กใช้ช้อนในการรับประทานอาหาร (86.7%) และเด็กส่วนใหญ่ไม่หยิบอาหารที่ตกนอกรถจาน/ถาดใส่อาหารใส่ปาก (80.0%) ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สุขอนามัยด้านการรับประทานอาหารของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (N=15)

สุขอนามัย	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การรับประทานอาหาร				
การล้างมือก่อนรับประทานอาหาร				
ล้างมือ	13	86.7	2	13.3
ล้างมือด้วยน้ำ (N=13)	10	76.9	3	23.1
ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ (N=13)	3	23.1	10	76.9
การใช้ช้อนในการรับประทานอาหาร	13	86.7	2	13.3
การหยิบอาหารที่ตกนอกรถจาน/ถาดอาหารใส่ปาก	3	20.0	12	80.0

สุขอนามัยด้านการนอนกลางวันของเด็ก พบว่าในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่เด็กมีการล้างมือก่อนนอนกลางวัน (53.3%) ส่วนเด็กที่ล้างมือพบว่าส่วนใหญ่ล้างมือด้วยน้ำ (62.5%) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ให้เด็กมีการล้างหน้า แปรงฟันก่อนนอนกลางวัน (53.3%) ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 สุขอนามัยด้านการนอนกลางวันของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (N=15)

สุขอนามัย	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การนอนกลางวัน				
การล้างมือก่อนนอนกลางวัน				
ล้างมือ	8	53.3	7	46.7
ล้างมือด้วยน้ำ (N=8)	5	62.5	3	37.5
ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ (N=8)	3	37.5	5	62.5
การล้างหน้า แปรงฟันก่อนนอนกลางวัน	8	53.3	7	46.7

สุขอนามัยด้านการใช้ห้องน้ำของเด็ก พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่เด็กมีการราดน้ำทุกครั้งหลังจากใช้ห้องน้ำ (93.3%) และส่วนใหญ่เด็กมีการล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำด้วยน้ำ (84.6%) ดังแสดงในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 สุขอนามัยด้านการใช้ห้องน้ำของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (N=15)

สุขอนามัย	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้ห้องน้ำ				
การราดน้ำทุกครั้งหลังจากใช้ห้องน้ำ				
การล้างมือหลังการใช้ห้องน้ำ	14	93.3	1	6.7
ล้างมือ	13	86.7	2	13.3
ล้างมือด้วยน้ำ (N=13)	11	84.6	2	15.4
ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ (N=13)	2	15.4	11	84.6

สุขอนามัยในด้านการรักษาความสะอาดของเด็ก พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่เด็กมีการล้างมือหลังจากการหยิบจับของเล่น (60.0%) ส่วนใหญ่ล้างมือด้วยน้ำ (62.5%) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่เด็กมีการล้างเท้าหลังจากการเล่นบนพื้นดิน (93.3%) และส่วนใหญ่มีการแปรงฟันหลังจากรับประทานอาหาร (80.0%) ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 สุขอนามัยด้านการรักษาความสะอาดของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (N=15)

สุขอนามัย	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การรักษาความสะอาด				
การล้างมือหลังจากหยิบจับของเล่น หรือดินน้ำมัน				
ล้างมือ	9	60.0	6	40.0
ล้างมือด้วยน้ำ (N=8)	5	62.5	3	37.5
ล้างมือด้วยน้ำและสบู่ (N=8)	3	37.5	5	62.5
การล้างเท้าหลังจากการเล่นบนพื้นดิน	14	93.3	1	6.7
การแปรงฟันหลังจากการรับประทานอาหาร	12	80.0	3	20.0

ส่วนที่ 4 การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เกณฑ์มาตรฐานด้านสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งผ่านเกณฑ์มาตรฐานบริเวณภายในอาคาร สะอาด จัดเป็นระเบียบและปลอดภัย (100%) ส่วนใหญ่บริเวณรอบอาคารศูนย์เด็กเล็กมีขอบเขตชัดเจน (93.3%) มีรั้วที่ปลอดภัย (80.0%) ไม่มีบ่อน้ำและหลุมขนาดใหญ่ (93.3%) ไม่มีเศษวัสดุที่เป็นอันตรายต่อเด็ก รวมทั้งไม่มีน้ำขังเฉอะแฉะ (86.7%) และมีอากาศถ่ายเทสะดวก (93.3%) ดังแสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 เกณฑ์มาตรฐานด้านสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร (N=15)

เกณฑ์มาตรฐาน	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร				
บริเวณภายในอาคาร สะอาด จัดเป็นระเบียบ และปลอดภัยสำหรับเด็ก	15	100.0	0	0.0
บริเวณรอบอาคารศูนย์เด็กเล็กมีขอบเขตชัดเจน	14	93.3	1	6.7
มีรั้วที่ปลอดภัย	12	80.0	3	20.0
ไม่มีบ่อน้ำ	14	93.3	1	6.7
ไม่มีหลุมขนาดใหญ่	14	93.3	1	6.7
ไม่มีเศษวัสดุที่เป็นอันตรายต่อเด็ก	13	86.7	2	13.3
ไม่มีน้ำขัง เอะและ	13	86.7	2	13.3
มีอากาศถ่ายเทสะดวก	14	93.3	1	6.7

เกณฑ์มาตรฐานด้านห้องน้ำ ห้องส้วม สะอาด ถูกสุขลักษณะ พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานห้องน้ำบริเวณภายในอาคาร สะอาด จัดเป็นระเบียบสำหรับเด็ก และมีจำนวนเพียงพอ (86.7%) มีอ่างล้างมือพร้อมสบู่จำนวนเพียงพอ (46.7%) มีที่แปรงฟันสำหรับเด็กจำนวนเพียงพอ (66.7%) และมีโถสุขภัณฑ์สะอาดและถูกสุขลักษณะ (60.0%) ดังแสดงในตารางที่

ตารางที่ 11 เกณฑ์มาตรฐานด้านห้องน้ำ ห้องส้วม สะอาด ถูกสุขลักษณะ (N=15)

เกณฑ์มาตรฐาน	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ห้องน้ำ ห้องส้วม สะอาด ถูกสุขลักษณะ				
มีห้องน้ำบริเวณภายในอาคาร สะอาด	13	86.7	2	13.3
จัดเป็นระเบียบและปลอดภัยสำหรับเด็ก และมีจำนวนเพียงพอ				
ห้องน้ำ ห้องส้วม สะอาด ถูกสุขลักษณะ				
มีห้องน้ำบริเวณภายในอาคาร สะอาด	13	86.7	2	13.3
จัดเป็นระเบียบและปลอดภัยสำหรับเด็ก และมีจำนวนเพียงพอ				
มีอ่างล้างมือ พร้อมสบู่ จำนวนเพียงพอ	7	46.7	8	53.3
มีที่แปรงฟันสำหรับเด็ก จำนวนเพียงพอ	10	66.7	5	33.3
มีโถสุขภัณฑ์สะอาดและถูกสุขลักษณะ	9	60.0	6	40.0

สำหรับเกณฑ์มาตรฐานเครื่องใช้สำหรับเด็ก สะอาด และเพียงพอ พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์มีแก๊วน้ำสะอาด เพียงพอสำหรับเด็กทุกคน (86.7%) ที่นอน หมอน ผ้าห่ม สะอาด และมีเฉพาะเด็กแต่ละคน รวมทั้งโต๊ะ เก้าอี้ สะอาด และมีขนาดเหมาะสม ปลอดภัยกับเด็ก (93.3%) ข้อมูลแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 เกณฑ์มาตรฐานด้านเครื่องใช้สำหรับเด็ก สะอาด และเพียงพอ (N=15)

เกณฑ์มาตรฐาน	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เครื่องใช้สำหรับเด็ก สะอาด และเพียงพอ				
มีแก๊วน้ำสะอาด เพียงพอสำหรับเด็กทุกคน	13	86.7	2	13.3
ที่นอน หมอน ผ้าห่ม สะอาด และมีเฉพาะเด็กแต่ละคน	14	93.3	1	6.7
โต๊ะ เก้าอี้ สะอาด และมีขนาดเหมาะสม ปลอดภัยกับเด็ก	14	93.3	1	6.7

ด้านมาตรฐานการจัดการขยะถูกสุขลักษณะ พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ผ่านเกณฑ์มี
ภาชนะรองรับขยะ สภาพดี มีฝาปิดมิดชิด (60%) ส่วนใหญ่มีการจัดเก็บขยะออกจากตัวอาคารทุกวัน
(93.3%) และส่วนใหญ่ที่พักขยะเก็บมิดชิด และมีการนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี (66.7%) ดังแสดงใน
ตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เกณฑ์มาตรฐานด้านการจัดการขยะถูกสุขลักษณะ (N=15)

เกณฑ์มาตรฐาน	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การจัดการขยะถูกสุขลักษณะ				
ภาชนะรองรับขยะ สภาพดี มีฝาปิดมิดชิด	6	40.0	9	60.0
มีการจัดเก็บขยะออกจากตัวอาคารทุกวัน	14	93.3	1	6.7
ที่พักขยะเก็บมิดชิด และมีการนำไปกำจัดอย่าง ถูกวิธี	10	66.7	5	33.3

ด้านเกณฑ์มาตรฐานด้านการป้องกันแมลง และพาหะนำโรค พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การมีมุ้งลวดบริเวณที่เป็นห้องนอน ห้องเรียน ห้องรับประทานอาหาร (66.7%) และ
ส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทุกสัปดาห์ (80.0%) ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 เกณฑ์มาตรฐานด้านการป้องกันแมลงและพาหะนำโรค (N=15)

เกณฑ์มาตรฐาน	ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การป้องกันแมลงและพาหะนำโรค				
มีมุ้งลวดบริเวณที่เป็นห้องนอน ห้องเรียน	10	66.7	5	33.3
ห้องรับประทานอาหาร				
มีการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทุกสัปดาห์	12	80.0	3	20.0